

Awareness Raising and Training Measures for the Istanbul Protocol in Europe

Úloha právních zástupců v prevenci mučení a špatného zacházení

Toto dílo je chráněno licencí

[Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/).

Tento projekt je financován s podporou Evropské komise. Tato zpráva vyjadřuje pouze názory autorů a Komise neodpovídá za žádné použití informací obsažených v této publikaci.

Education and Culture DG

Lifelong Learning Programme

OBSAH

1.	Úvod.....	6
2.	Zákonný rámec	6
3.	Právní zastupování zadržených osob	7
4.	Právo na odškodnění a náhrady.....	8
5.	Dokumentace a vyšetřování.....	9
6.	Preventivní sledování.....	10
7.	Obhajoba a tvorba strategie	11
8.	Posilování kapacity	12
9.	Role v soudním sporu	13
10.	Závěr.....	13
11.	Literatura	14

1. Úvod

Istanbulský protokol zdůrazňuje důležitost dokumentace a vyšetřování případů mučení a špatného zacházení v rámci soudního řízení, práv na odškodnění a náhrady či žádostí o azyl. Následující část popisuje roli, kterou v tomto ohledu zastávají právní zástupci. Díky odborným znalostem vnitrostátního zákonného rámce v kombinaci s přímým a přednostním přístupem ke svým klientům hrají zásadní roli v oblasti dodržování pravidel práva a v zákazu a prevenci případů mučení a špatného zacházení, jak se podrobněji dozvíme v následující kapitole.

Tato kapitola popisuje funkce právních zástupců s ohledem na ustanovení a implementaci vnitrostátního zákonného rámce, zastoupení zadržených osob a přeživších obětí mučení, vyšetřování a dokumentaci případů mučení a špatného zacházení, preventivní sledování vazebních podmínek, obhajobu a tvorbu strategie a posilování kapacity a vedení sporu.

Centrální role právních profesí v prosazování a ochraně lidských práv a zvláště v zákazu mučení a špatného zacházení je zdůrazněna mnoha smlouvami, právně nezávaznými nástroji a právní vědou.

Přednostní přístup k zadrženým osobám může napomoci v prevenci případů mučení a špatného zacházení, zvláště v okamžicích ihned po zatčení, kdy zadrženým osobám hrozí největší riziko zneužití. V tomto ohledu by právní zástupci neměli své klienty pouze obhajovat v souvislosti s obviněními z trestného činu, která proti nim byla vznesena, ale měli by je zastupovat také v případech, kdy se z nich stávají oběti projevů mučení a špatného zacházení.

Díky jedinečným odborným znalostem mají kromě zřejmé role při stanovování a vykonávání účinného zákonného rámce také významný vliv v sociální a politické oblasti, například při poskytování obhajoby vládním úředníkům nebo když je jejich činnost koordinována a posílena silnou vazbou na aktéry občanské společnosti. Následně také nastíníme různé role právních zástupců v boji proti mučení a špatnému zacházení.

2. Zákonný rámec

Případům mučení a špatného zacházení lze v první řadě zabránit silným vnitrostátním zákonným rámcem, který implementuje mezinárodní smlouvy o lidských právech, jež daná země ratifikovala. Právní zástupci mohou výrazně přispět k navrhování zákonů a nařízení a mohou doplňovat vládní návrhy o důležité poznatky založené na svém vzdělání a odborné praxi. Právníci mohou také vystupovat jako poradci v procesu implementace ustanovení a jistot proti mučení a špatnému zacházení.

Začlenění trestných činů mučení do národní legislativy společně s příslušnými sankcemi, což je závazek vyplývající z čl. 4 Úmluvy OSN proti

📖 Viz: „*Istanbulský protokol kapitola III.*“

📖 Viz též: „*The role of lawyers in the prevention of torture*“, APT, 2008

📖 Viz též: „*Preventing Torture – An Operational Guide for National Human Rights Institutions*“, 2010; OHCHR, APT, APF

mučení (UNCAT), je základním krokem k postavení mučení mimo zákon, které by mělo být cílem právních zástupců. V případě zahájení takového procesu by právní zástupci měli formou poradenství adresovaného úřadu, který nařízení vytváří, a komentářů k návrhu během procesu hodnocení zajistit, aby definice mučení odpovídala čl. 1 Úmluvy OSN proti mučení (UNCAT). Právní zástupci mohou provádět komparativní analýzy mezinárodních a regionálních norem v jiných částech světa (např. Evropská úmluva o lidských právech (ECHR), Africká charta lidských práv člověka a národů (ACHPR) nebo Americká úmluva o lidských právech (ACHR)) a pomoci zdokonalit obsah a kvalitu vnitrostátních právních předpisů.

V souvislosti s kompletním a dobře fungujícím zákonným rámcem by právní zástupci měli také sledovat, zda jsou respektovány hlavní běžné principy v oblasti prevence mučení, například principy univerzální soudní pravomoci a nenavrácení. V opačném případě by měli vyžadovat jejich zavedení do vnitrostátních právních předpisů (další informace k tomuto bodu naleznete v části 7 této kapitoly).

3. Právní zastupování zadržených osob

Procedurální jistoty, například právo na spravedlivý proces, chrání zadržené osoby od okamžiku zadržení a jsou obsaženy v několika mezinárodních nástrojích. Tyto jistoty společně s vnitrostátními právními předpisy představují pro právní zástupce základ při zastupování zadržených osob. Mimo jiné čl. 14 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (ICCPR) poskytuje záruku práva na spravedlnost a spravedlivý proces a tato práva chrání. Podobná práva jsou zahrnuta v Základních zásadách o úloze advokátů, v Evropských pravidlech vězeňství (pravidlo 23) a Standardních minimálních pravidlech zacházení s vězni (pravidlo 93) i v regionálních úmlouvách, například v ECHR (článek 6), ACHR (článek 8) a ACHPR (článek 7).

Mezinárodní, regionální a vnitrostátní závazky zaručující právo na přístup ke spravedlnosti a na spravedlivý proces definují několik důležitých principů, jejichž cílem je redukovat prevalenci případů mučení a špatného zacházení, například právo nesvědčit ve svůj neprospěch, zákaz používání vynucených výpovědí u soudu nebo právo člověka na obhajobu či na obhajobu prostřednictvím právního zástupce.

Od prvního okamžiku odnětí svobody jsou zadržené osoby obzvláště zranitelné vůči porušování základních lidských práv a dodržování základních principů důstojnosti. Na tuto skutečnost by právní zástupci měli vždy pamatovat a zohlednit ji při své snaze zabránit mučení a špatnému zacházení ve všech fázích vazby. Největší riziko zneužití hrozí osobám ve vazbě před zahájením soudního řízení, a to z důvodu prevalence případů mučení a nátlaku během fází vyšetřování procesu trestního soudnictví. Po svém zatčení jsou zadržené osoby před zahájením soudního řízení zcela v moci příslušných orgánů, které často mučení vnímají jako nejrychlejší

 Další informace o závazcích vyplývajících z úmluvy UNCAT naleznete v kapitole 3 této série.

 Viz též: „Pretrial Detainees and Torture: Why Pretrial Detainees Face the Greatest Risk“, Open Society Foundations, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights, University of Bristol, 2011

způsob získání informací nebo vynucení přiznání.

V tomto ohledu je třeba přístup právního zástupce k osobě ve vazbě udělit ihned po zatčení. Přístup k právním zástupcům musí být přímý, okamžitý, pravidelný a důvěrný. Právní zástupci musejí zajistit, aby osoby ve vazbě užívaly všech právních jistot proti mučení, aby jim byl oznámen důvod zatčení v jazyce, kterému rozumí, a aby byly poučeny o svých konkrétních právech, včetně práva na právního zástupce ve všech fázích procesu, práva na nezávislé lékařské vyšetření nebo práva informovat o svém zadržení příbuzné. Vyšší riziko mučení a špatného zacházení během policejní vazby může vyžadovat, aby právní zástupci požádali o přesun zadržené osoby z vazby do věznice. Právní zástupci by dále měli zajistit, aby jejich klienti absolvovali lékařské vyšetření nezávislým lékařem, a případně by jim měli pomoci se žádostí o dodržení postupu soudního příkazu nařizujícího předvedení zadržené osoby k soudu (čl. 9(4) ICCPR).

Mimo seznámení klientů s jejich právy by jim právní zástupci měli také vysvětlit existující postupy podávání stížností a provést je podáním stížnosti v případě mučení nebo špatného zacházení.

V případě absence účinného mechanismu podávání stížností by právní zástupci měli u vlády iniciovat vytvoření nebo zlepšení stávajícího systému (viz níže: 7. *Obhajoba a tvorba strategie*). Pokud v určitém státě nejsou všechny tyto jistoty k dispozici, právní zástupci a advokáti mohou být důležitými aktéry procesu jejich zavedení.

4. Právo na odškodnění a náhrady

Úmluva proti mučení (UNCAT) vyžaduje, aby státy, které jsou smluvními stranami této úmluvy, napomáhaly obětem mučení a přiznaly jim odpovídající náhrady, včetně kompenzace a rehabilitace. Tato práva jsou obsažena v čl. 13 a 14 úmluvy UNCAT.

Právo na podání stížnosti u příslušného orgánu, právo na následné nestranné a rychlé vyšetřování a právo na ochranu proti odvetným opatřením jsou uvedena v čl. 13, který doplňuje povinnost iniciace vyšetřování *ex officio* uvedenou v čl. 12.

Čl. 14 obsahuje právo obětí mučení nebo špatného zacházení na náhradu škody a odpovídají kompenzaci a podle možností také na plnou rehabilitaci. V případě úmrtí následkem mučení toto ustanovení také výše uvedená práva přiznává vyživovaným osobám oběti.

Právní zástupci jsou pro osoby, které přežily mučení a špatné zacházení a nyní se domáhají spravedlnosti a jiných forem reparací, hlavními účastníky dialogu. Mohou vysvětlit práva obsažená ve výše uvedených dvou člancích osobám, které se staly obětí mučení, a mohou jim pomoci ve všech fázích podání stížnosti a během postupu získání reparací, a to na administrativní

📖 Viz: „UN Docs, CAT Committee, General Comment No. 3, CAT/C/GC/3, 2012, on the implementation of Article 14 UNCAT“

úrovni, v rámci trestního i občanského práva. Reparace může být přiznána různými způsoby, například řádným prošetřením pravdy, oficiálním uznáním spáchaného činu mučení i omluvou ze strany příslušných úřadů. Další formy reparace mohou být také doplněny finanční kompenzací. Právní zástupci si však musejí být vědomi, že Výbor proti mučení i Meziamerický soud pro lidská práva jasně potvrdily, že finanční reparace není pro zločin mučení dostatečná.

V širším měřítku tvoří reparace a rehabilitace důležitou část pro společnost, ve které k mučení a špatnému zacházení dochází. V případě rozšířeného nebo systematického mučení může reparace také zahrnovat doplnění příslušných zákonů, boj proti beztrestnosti a zavedení preventivních opatření. Mimo své primární role napomáhání obětem mučení získat příslušné kompenzace by právní zástupci měli takové změny vždy podporovat.

5. Dokumentace a vyšetřování

Účinné vyšetřování a dokumentace případů mučení a špatného zacházení jsou nezbytné pro odhalení a vymýcení takových činů i pro případné nároky na reparace obětí mučení.

Istanbulský protokol výslovně zdůrazňuje důležitou roli právnických profesí v dokumentaci a vyšetřování tvrzení o existenci mučení a špatného zacházení, a to z důvodu jejich často výhradní blízkosti k zadrženým osobám v následujících fázích trestního řízení, díky které mohou podpořit vyšetřování případů mučení a špatného zacházení nebo umožnit zahájení budoucího řízení. Shromážděné důkazy jsou také nepostradatelné pro nároky na reparace na národní i mezinárodní úrovni před soudními i správními orgány. Řádně zdokumentovaná tvrzení o existenci mučení lze podat ve formě dopisů s tvrzením, urgentní výzvy nebo zpráv adresovaných mezinárodním kontrolním orgánům, jako je například Zvláštní zpravodaj OSN pro otázky mučení (UNSRT) nebo Výbor proti mučení.

Vyšetřování na základě důkazu o existenci mučení a špatného zacházení shromážděného právními zástupci musí být rychlé, nestranné a důkladné. Všechny dotčené strany (oběti a jejich rodiny, svědci, právní zástupci atd.) musejí být také chráněny proti možným odvetným opatřením. Hlavní cíl zabránit ohrožení osoby ve vazbě také vyžaduje důvěrnost při komunikaci mezi právními zástupci a zadrženými osobami za účelem dokumentace tvrzení o existenci mučení a špatného zacházení. V tomto ohledu je nezbytné, aby právní zástupci mohli pohovor se svým klientem vést bez přítomnosti veřejných úředníků. Tvrzení by měla být předána pouze kompetentnímu orgánu a s výslovným souhlasem osoby ve vazbě.

Je důležité, aby právní zástupci spolupracující s přeživšími oběťmi mučení věděli, jak lze mučení lékařsky zdokumentovat a jak zjistit fyzické

 Viz:

Guridi vs. Španělsko,
CAT, 212/2002, 17.
května 2005

Vargas Areco vs.
Paraguay, IACtHR, 26.
září 2006

a psychologické známky mučení a špatného zacházení. S těmito znalostmi mohou právní zástupci zdokumentovat případy důkladně, a připravit se tak na následující stížnosti a vyšetřování. Za těchto okolností může být velmi vhodné, aby právní zástupci měli určité základní znalosti z oboru lékařství.

V tomto ohledu je pro vedení rozhovorů s možnými oběťmi mučení důležitá úzká spolupráce a sdílení informací mezi lékaři. Stížnostem jejich klientů je věnována mnohem větší pozornost, pokud se opírají o maximálně přesné informace o typu mučení nebo špatného zacházení, kterému byla oběť vystavena. Mimo svých vlastních závěrů by právní zástupci měli vždy sjednat nezávislé lékařské vyšetření zadržené osoby, která tvrdí, že se stala obětí mučení, a podpořit tak svou pozici v rámci procesu podávání stížnosti a během následného soudního řízení. Tato pravidla jsou proto základními kroky k zajištění schopnosti právního zástupce plnit svou důležitou roli při dokumentování a vyšetřování tvrzení o existenci mučení a špatného zacházení.

6. Preventivní sledování

Ochranu důstojnosti osob zbavených svobody, které jsou v takové situaci zvláště zranitelné, lze podpořit účinným sledováním všech podmínek vazby.

Jak v roce 2002 uvedl Zvláštní zpravodaj OSN pro otázky mučení:

„Pravidelná kontrola místa pobytu zadržené osoby, zejména v podobě pravidelných návštěv, je jedním z nejúčinnějších preventivních opatření proti mučení.“¹

Místo, kde jsou osoby zbaveny svobody, je třeba chápat jako jakékoliv místo, které nelze libovolně opustit². Patří sem proto také psychiatrické léčebny, vojenská kasárna, domovy důchodců i léčebny dlouhodobě nemocných.

Díky podrobným znalostem mezinárodních, regionálních a národních standardů a norem hrají advokáti a právní zástupci klíčovou roli při prosazování a zavádění pravidelného, systematického a nezávislého preventivního sledování podmínek vazby. Dobře fungující kontrolní orgán s širokou působností vyžaduje úzkou spolupráci mezi právními zástupci a odborníky z ostatních oblastí, jako jsou lékaři a soudní lékaři, odborníci na lidská práva nebo sociální pracovníci. Odborné znalosti z různých úhlů nejlépe zajistí preventivní mechanismus zahrnující delegaci s různou odbornou praxí. Tím lze také holisticky identifikovat systematické a jiné přetrvávající problémy.

Úloha právních zástupců v souvislosti s preventivním sledováním zahrnuje asistenci při implementaci protokolu OPCAT, jakmile jej daný stát ratifikuje, a při vytváření národního preventivního mechanismu (NPM). Tyto úkoly jsou

¹ E/CN.4/2003/68, 17. prosince 2002, odst. 26. lit. (f)

² Viz čl. 4, odst. 2 Volitelného protokolu při úmluvě proti mučení (OPCAT).

zároveň základním předpokladem účinného systému. Bez ohledu na existenci národního preventivního mechanismu v určité zemi a na ratifikaci protokolu OPCAT mohou právní zástupci spolupracovat s kontrolními orgány provádějícími kontrolu vazebních podmínek. Jedná se například o kontrolní jednotku advokátní komory nebo veřejného obhájce, interinstitucionální komisi atd. Díky svým znalostem mezinárodních norem týkajících se prevence mučení a špatného zacházení mohou zákonodárcům a orgánům předkládat zprávy z kontrolních návštěv obsahující přesné odkazy na mezinárodní požadavky a návrhy, jak lze vnitrostátní zákonný rámec zlepšit. A díky svým odborným znalostem mohou v praxi poukázat na porušování zákonů ze strany úředníků. Právní zástupci mohou poté odhalit institucionální selhání v konkrétních vazebních zařízeních.

Účinnost kontrolních návštěv lze zvýšit zavedením standardizovaných kontrolních seznamů, které jsou konkrétně přizpůsobeny odborným znalostem právních zástupců s ohledem na národní a mezinárodní normy a standardy. Pohovory s oběťmi, které přežily mučení, by se však neměly jednoduše řídit obyčejným kontrolním seznamem, ale měly by být vedeny citlivě a empaticky, zohlednit trauma dotazovaného a obtíže při rekonstrukci případu mučení.

Právní zástupci také představují styčný bod mezi veřejností a relevantními mezinárodními preventivními mechanismy, pokud úřady na oznámení o případech mlčení nereagují nebo brání vyšetřování.

K pokrytí všech aspektů mučení a špatného zacházení a odhalení systematických problémů, které tyto projevy zneužívání umožňují, by měli odborníci z oblasti práva při spolupráci s ostatními odborníky během kontrolních návštěv využívat interdisciplinární, komplementární a holistický přístup.

7. Obhajoba a tvorba strategie

Roli právních zástupců při podněcování zavedení účinného a kompletního zákonného rámce při prevenci mučení nelze podceňovat. Jako odborníci na národní a mezinárodní právní předpisy jsou právní zástupci důležitými aktéry kapeň za ratifikaci a úplnou implementaci úmluvy UNCAT a protokolu OPCAT a regionálních nástrojů zakazujících mučení a špatné zacházení.

Právní zástupci by měli být schopni identifikovat mezery v národních zákonech a zajistit postavení projevů mučení mimo zákon. To by se mělo vztahovat i na účast a podílení se na těchto činech. V příslušných případech by také měli pracovat na návrzích legislativy proti mučení a špatnému zacházení a navrhopvat konkrétní ustanovení s cílem zlepšit účinnost vyšetřování a stíhání tohoto chování. Právní zástupci mohou ke kvalitní legislativě s dobrým základem přispět formou komentářů k reformám

v oblasti lidských práv, přístupu ke spravedlnosti a prevenci mučení.

Prosazování zlepšení procesních jistot, například účinného postupu podávání stížností a reforem struktur podpory národní legislativy u vlád a zvyšování povědomí o problematice mučení a špatného zacházení v místech, kde je osobám odnímána svoboda, mohou mít podstatný vliv na pozitivní vývoj situace lidských práv v dané zemi a konkrétně omezit výskyt mučení a v očích veřejnosti zlepšit postavení orgánů činných v trestním řízení.

Právní zástupci mohou také podněcovat soudce, aby místní zákony vykládali a aplikovali ve světle mezinárodních a národních standardů týkajících se lidských práv, a přispívali tak ke konzistentní právní vědě zaručující rovnocennou ochranu přeživších obětí mučení a všech osob, které jsou dotčeny porušováním lidských práv.

8. Posilování kapacity

Posilování kapacity je jedním z důležitých úkolů právních zástupců a advokátů, jehož cílem je zvýšit povědomí, podporovat iniciativy v oblasti vytváření zásad a zvýšit transparentnost systému trestního soudnictví se zaměřením na prevenci a zákaz mučení a špatného zacházení. Kampaně za zvýšení povědomí jsou důležité, protože mohou ovlivnit aktéry a účastníky rozhodovacího procesu a přispět ke změně přístupu napříč společnostmi. Formou školení a odborných konferencí a seminářů mohou právní zástupci oslovit širokou veřejnost, a zvýšit tak stávající kapacity nebo posílit různé úřady, instituce a aktéry civilní společnosti, které na poli prevence mučení působí.

Právní zástupci by měli vytvořit různá opatření, kterými usnadní přístup společnosti k informacím o zaznamenaných procesech mučení, vyšetřování, trestního stíhání a reparací. Může se například jednat o vytváření databází. Dalšími účinnými kroky v oblasti prevence mučení je pomoc s rozvojem sítě právních zástupců, sociálních pracovníků, nevládních organizací, církevních skupin nebo právních škol s příslušnými mechanismy koordinace za účelem diverzifikace poskytování právní pomoci. Pro jednotlivé země může být velmi prospěšná spolupráce s odborníky z oblasti zakázání a prevence mučení z jiných zemí, kteří mají praktické zkušenosti při zavádění preventivních opatření, přípravě legislativních textů a ustanovení a zlepšování systému trestního soudnictví.

Školení je důležitým nástrojem pro právníky, který umožní sdílet jejich znalosti a zkušenosti s prevencí mučení a špatného zacházení s ostatními kolegy, vyvíjet způsoby prevence a etický pracovní kodex a vytvářet síť profesionálů z oboru práva. Jedná se také o nezbytný nástroj sdílení doložených právních znalostí a zkušeností s jinými aktéry na úrovni občanské společnosti a státu. V tomto ohledu by právní zástupci měli také

 Viz Základní zásady o úloze advokátů, 1990

podněcovat školení, kterých se zúčastní státní zástupci a ostatní profesionálové z oblasti práva a která se zaměří na absolutní zákaz mučení a důležitost jistot proti tomuto jednání a špatnému zacházení.

9. Role v soudním sporu

Ve formě precedentních případů mají právní zástupci významný dopad na zákonný rámec. V zemích, kde neexistuje teorie práva zabývající se mučením a špatným zacházením, může zvláště v systémech zvykového práva jedno úspěšné odsouzení pachatele mučení spustit sérii dalších procesů, a mít tak významný dopad na omezení beztrestnosti a zvýšení povědomí o nutnosti zákazu a prevence mučení a špatného zacházení mezi širokou veřejností.

Díky přednostnímu přístupu k zadrženým osobám mohou právní zástupci zdokumentovat tvrzení o případech mučení a následně vznést obvinění proti domnělým pachatelům a jejich velitelům, kteří spáchání těchto činů nařídili nebo o nich věděli.

Strategickým vedením sporu mohou právní zástupci dosáhnout precedentních případů, které mohou být zvláště užitečné v případě reparací obětí mučení, a mohou tak podnítit civilní řízení k získání finančních kompenzací.

Ve všech fázích soudního sporu musejí právní zástupci zajistit, aby z řízení byly vyloučeny všechny vynucené důkazy. Jedinou výjimku z tohoto základního principu představuje použití takového důkazu proti domnělému pachateli mučení nebo špatného zacházení. Důležité také je, aby důkazní břemeno nebylo na straně oběti.

Právní zástupci by dále měli v rámci své strategie vedení soudního sporu zvážit předání případu mezinárodnímu nebo regionálnímu úřadu či soudu pro ochranu lidských práv, pokud vyčerpají všechny fáze odvolání na národní úrovni.

10. Závěr

Právní zástupci jsou klíčovými aktéry zákazu a prevence mučení a špatného zacházení. Díky znalostem a odborné praxi jsou zvláště způsobilí podněcovat a podporovat vlády, aby v oblasti prevence mučení přijaly komplexní právní ustanovení nebo doplnily a zdokonalily stávající zákonný rámec.

Přednostní přístup k zadrženým osobám ve všech fázích odnětí svobody je nezbytný k ochraně před možnými případy mučení a špatného zacházení a umožňuje osobám ve vazbě důvěrně vznést obvinění z mučení, a snížit tak riziko možných odvetných opatření. Blízkost zadržených osob také usnadňuje vyšetřování a dokumentaci mučení a špatného zacházení, což je během soudního řízení velmi důležité.

Další důležitou rolí právních zástupců je to, že obětem mučení pomáhají

domoci se svých práv a dosáhnout odpovídající náhrady škod včetně reparace a kompenzací. Odborníci z oblasti práva mohou také jako členové interdisciplinárních kontrolních orgánů, které provádějí kontroly podmínek zadržených osob, významnou měrou přispět k prevenci mučení. Právní zástupci mají dále důležitou roli v posilování kapacity úřadů, institucí a aktérů z občanské společnosti, a to formou kampaní za zvýšení povědomí, školení pro nevládní organizace, soudce a jiné státní úředníky a podněcováním spolupráce s relevantními aktéry na poli prevence mučení.

Proto je důležité posílit znalosti právních zástupců o prevenci mučení a špatného zacházení a jejich zapojení v této oblasti a propagovat síť profesionálů, které jim umožní se plně zhostit své klíčové preventivní a ochranné role.

11. Literatura

---

1. *The role of lawyers in the prevention of torture*, APT, 2008
2. *Action against torture: A practical guide to the Istanbul Protocol – for lawyers*, IRCT, 2009
3. *Preventing Torture: An Operational Guide for National Human Rights Institutions*, APT, OHCHR, APF, 2010
4. *Pretrial Detainees and Torture: Why Pretrial Detainees Face the Greatest Risk*, Open Society Foundations, Ludwig Boltzmann Institute of Human Rights, University of Bristol, 2011
5. *General Comment No. 3 on the implementation of Article 14 UNCAT*, UN Docs, UN Committee Against Torture, CAT/C/GC/3, 2012
6. *The Role of Independent Monitoring in Prevention of Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment*, Penal Reform International, 2010